

GANGRAENA.

419. Si inflammationi (371. 372.) Gangraena (388) succedit. alia curatio requiritur: vocatur autem Gangraena ea partis mollis affectio, quae, abolito influxu vitalis humoris in arterias, effluxu per venas, in mortem tendit; sed Sphacelus ea, quae jam in tota parte omnem vitalem actionem perfecta morte destruit, superstate vita in reliquis.

420. Gangraena ergo ut plurimum panniculum adiposum, Sphacelus cuncta ad ossa usque inficit; illa praecedit, hic ut plurimum sequitur; nisi ab ossis corruptione, medullae, vel periostei originem duxerit: unde & apparet, singularis gangraenae species, quae sine febre, inflammatione, aut jactura caloris nativi, fit in partibus sub contusa medulla dorsi positis. (330.)

421. Ergo Gangraenae & Sphaceli causa eadem, sed vi, duratione, loco diversa.

422. Ideo 1°. omnia quae inflammationem faciunt, (375. 376. 377. 378. 379.) si liquida stagent, & nifus in ea vivi sanguinis magnus: eo pertinent *α*. ligatura venarum. *β*. compressio earum ab causa quacunque, ut tumore, &c. *γ*. frigus ingens. *δ*. prohibita perspiratio in phlegmone per adstrin-

adstringentia, emplastica, frigida, repercutientia, stupefacientia, maxime si interna acria, vel acria simul externis applicatis permista. *ε.* inflammatio interna, externa. *ζ.* vulnerata, contusa, luxata, fracta, maxime si arcte constricta. *η.* oleosa acria sanis applicata, vel aegris. *θ.* decubitus, *ι.* herniae suffocatae, & clausae.

423. 20. Quae liquida acuunt, ut vascula exedant, destruantque, ut *α.* Stagnatio clausi & calidi humoris diuturna, unde acrimonia, (80.) corrosio, hinc cruor in aneurismate, pus in abscessu, aqua in cranio, thorace, abdomine, scroto &c. contusa & effusa in laesis. *β.* mala, morbosa, acris temperies in toto peccans, & locum alluens; ut lymphæ diu fluens circa loca tendinosa, ichor cancri, fluor dysentericus, fluor hydropicus, materiae febrilis, pestilentis, variolosae, scorbuticae fluxus ad carnem, imprimis ad gingivas.

424. 30. Quae mortem extremorum creant defectu vitalis influentiae, ut quies senilis, debilitas summa, contusiones ingentes magnorum nervorum, spinae dorsi, medullae spinalis, magnorum gangliorum. (326. 421.)

425. 40. Venena mirabilia.

426. Gangraenae futurae signa sunt causae ejus (422. 423. 424. 425.) praecognitae.

427.

427. At vero praesentis haec: 1. phaenomena inflammationis subito ablata sine correctione causae, (confer. 382. 383. 385. cum 422. 423. 424. 425.) 2. sensus hebes. 3. color pallidior, cinereus, fuscus, lividus, niger. 4. mollities, flacciditas, ad tactus vestigia non resurgens. 5. pustulae ichore lymphatico subflavo, vel rubello plenae in loco inflammato. 6. ubi a frigore, pruritus & punctura ingens, una cum rubore intenso, quem brevi nigritudo mortifera sequitur.

428. Sphacelus futurus scitur ex signis Gangraenae praesentis (427.) assiduo auctis.

429. Praesentis autem signa sunt. 1. Gangraena exquisita praegressa. 2. sensus, motusque integre sublatis, ut pars scissa, puncta, usta, usque ad ipsa ossa, nihil sentiat, sed gravis modo sit. 3. color lividus, fuscus, niger. 4. mollities, flacciditas, frigus, cutis separabilis, tandem siccitas, durities. 5. foetor cadaverosus. 6. corruptio mortifera, profunda, omnia vicina depascens in ossa usque.

430. Ingens in hoc morbo & velox discrimen praesagia vera exigit.

431. Quam veritatem dabit. 1. iusta consideratio aetatis, temperiei, morbi, virium. 2. Velocitas mali. 3. causa interna vel externa cognita. 4. anni tempestas. 5. locus

Aphor.

G

affe-

affectus, ut vitae magis minusve necessarius, vel prout humida, sinuosa, aut sicca temperie donatur.

432. Hinc regulae:

A Gangraena sphacelus.

A Sphacelo mors partis, & vicinorum cito infectio.

Gangraenae illico succurrendum.

Sphacelus illico extirpandus.

Gangraena cerebri, viscerum, vesicae, lethalis, & in acutis cita mortis, partibus majoribus vix apparentibus laesis, causa.

Gangraena oris interni. labiorum, narium, genitalium, curatu difficilis.

Sphacelus extremorum, tendinosorum, lethalis in senio

Gangraena hydropicis, phthificis, scorbuticis pessima, et mortis nuncia.

Sphacelus superiora petens, vigiliis, deliria, syncopen, ructus, singultus, spasmos, dolores, sudorem frigidum, soporem creans, praenunciat mortem.

Lividitas, nigritudo, ariditas circa ulcera, gangraenam, sphacelum, mortem adesse, nunciant.

433. Indicatio in gangraenae curatione:
1. vires firmare. 2. putridi ingressum in venas impedire. 3. putredinem conceptam arcerere, coercere.

434. Firmantur vires dando: 1. quae causae

fae internaе (422. 423. 424. 425.) debellandae profint, spiritus excitent, liquidis motum circularem conservent, habita simul ratione aetatis, sexus temperiei, tempestatis. Illa ergo ex classe refrigerantium, vel calefacientium, petuntur pro re nata. 3. cibos potusque analepticos. 4. Epithemata ex pane tosto cum praescriptis (N°. 1. hujus) applicata venis, vel circa nares

435. Impeditur putrefacti in venas introitus. 1. firmando vires, (434.) adeoque augendo motum ad exteriora. 2. curando exitum ad exteriora; fomenta, cataplasmata ex diaphoreticis, emollientibus, laxantibus, facta, scarificationes, cucurbitae, hirudines id agunt, cum calore externo.

436. Putredo incipiens corrigitur: 1. tollendo ejus causas sensibiles (422. 423. 424. 425.)

437. 2. Corrigo ejus causam proximam, stagnationem, & calorem α . condiendo stagnantia contra putredinem. β . muniendo solida contra eandem. γ . stagnantibus correctis per vasa munita conciliando motum.

438. Condiuntur liquida applicatione salis, aceti, vini, spirituum vini, aromatum.

439. Iisdem (438.) servantur solida intacta.

440. Stagnantia deducuntur in motum:

G 2

α . di-

α. diluendo aquosis affatim haustis & applicatis. β. stimulando arterias per ea, quae malo opposita. γ. movendo liquida calore, frictione, cardiacis. δ. sublata copia nimis distendente per missionem sanguinis.

441. His (434. 435. 436. 437. 438. 439. 440.) cito applicatis, saepe renovatis, multoties incipiens gangraena felici correctione & diaphoresi benigne tollitur.

442. Si autem liquida jam putrefacta, horumque mobilissimae partes exhalaverint, tum & canales destructi fuerint, malum non cedit his remediis, neque reddetur corruptae parti sanitas, sed vicina multum destruentur motis, neque tamen exhalare potentibus, vivis.

443. Ideo totus scopus hoc casu (442.) separare mortuum a vivo.

444. Separatio haec fit semper vi vitalis liquidi ruentis ad fines gangraenosae escharae, ibidem suffocati, sicque in suppurationem (387.) acti, unde solventur fibrae necesse gangraenam parti sanae.

445. Adeoque patet, in eo haerere artem, ut 1°. fiant ea, quae dicta (433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440.)
2°. Ut acceleretur suppuratio.
3°. Ut emolliatur eschara.

446. Ut suppuratio acceleretur, conducit sacrificatio putrefacti usque ad vivorum initia :

tia: sic enim, suffocatione nimia immi-
nuta, loco serpentis gangraenae fit absces-
sus, quo cutis & adeps gangraenosa ple-
rumque a subjectis adhuc vivis separantur.

447. Quo autem sanguis plus in hosce
fines ruat, hirudines, cucurbitae, & simi-
lia attrahentia saepe applicata profunt.

448. Incisa (446.) pars calidis liquori-
bus, corruptioni resistentibus, (438.) &
duritiam escharae (389.) emollientibus,
(403.) fovenda.

449. Partes pendulae, emortuae, solu-
tae, emollitae escharae tollendae tenaculis,
forfice.

450. Toti parti affectae assiduo appli-
canda cataplasmata calida, & cum calore
continuo sustentato agentia; quae ex E-
mollientibus, Diaphoreticis, Anodynis,
constent.

451. Huc etiam plurimum facit rarior
partis detectio, quam vulgo fieri solet.

452. Ubi, his (446. 447. 448. 449. 450.
451.) factis, eschara contrahi, scarificata
humescere, margo sana tumere, rubere,
suppurari, mortuum vacillare incipit, si-
gnum est, separationem fieri, subsistere
serpens malum, brevi purum futurum lo-
cum.

453. Tum lenia, anodyna, balsamica,
digestiva applicanda sunt, raro detegen-
G 3 dum

dum ulcus est; omnia, quae fibris rigiditatem dant, vitanda: quies parti danda; & porro instar ulceris malum pertractandum erit. (411.)

454. Si ab impactu acri Gelu gangraena, (427. No 6.) pars, nive imposita, vel impositis linteis aqua gelida humectatis, operienda erit, donec, spiculis frigoris in nivem vel aquam receptis, iterum solvi incipiat, redeunte vita.

455. Aliter enim caloris applicatu pars putrescit, actis, nec eductis, spiculis.

456. Eo autem peracto, (454.) calidis refocillandus cardiacis, & in sudorem usque calefaciendus aeger est.

S P H A C E L U S.

457. Si gangraena jam in sphacelum conversa infectum auferendum.

458. Quae ablatio diversa, prout pars vel tota, vel pro parte affecta, vel prout tota tolli non potest ob situm; ut nates &c.

459. Si ergo pars non usque in fundum corrupta, aut extirpari nequit, conamur: 1. progressum impedire. 2. corruptum auferre.

460. Progressus tollitur, si communicatio mortui cum vivo auferatur.

461.